

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
географічний факультет

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна
катедра світової політики, дипломатії та туризму

Волинський національний університет імені Лесі Українки
катедра готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації

Луцький національний технічний університет
катедра туризму та готельно-ресторанної справи

Ужгородський національний університет
катедра туризму

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
географічний факультет

Економічний університет у Катовіцах (Польща)
факультет менеджменту

Університет Градець-Кралове (Чехія)
факультет інформатики та менеджменту

Національна туристична організація України
Інститут досліджень діаспори

Міжнародна науково-практична конференція

**КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ТА
ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ У
РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ТА ГРОМАД:
НАУКОВІ ЗАСАДИ, ПРАКТИКИ,
КОЛАБОРАЦІЯ**

(до 35-річчя катедри країнознавства та туризму
Київського національного університету імені Тараса Шевченка)

21 листопада 2025 року

УДК 338.483/.484(477)(06)(082)

К91

Культурна спадщина та природно-ресурсний потенціал у розвитку туризму та громад: наукові засади, практики, колаборація: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 21 листопада 2025 р.) – К., ТОВ «Геопринт», 2025. – 336 с.

*Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
протокол № 5 від 27 листопада 2025 р.*

ISBN 968-617-674-073-5

Збірка матеріалів міжнародної науково-практичної конференції містить її програму та результати студіювань науковців, педагогів і аспірантів різних регіональних центрів, а також практиків. У публікаціях висвітлюються та аналізуються питання сучасних концептів використання спадщини (від protect до use and develop), теорії музеології та пам'яткознавства в успішному розвитку громад і туризму, моделей, технологій та інструментів використання спадщини задля розвитку територій, логістичних аспектів сталого туризму для громад, кроссекторальних колаборацій в розвитку територій, успішних практик застосування наукового знання для розвитку туризму та громад, проблем збереження і охорони культурної спадщини в освітньому процесі і науковому дискурсі, матеріальних і духовних втрат населення Українського Полісся внаслідок російськоукраїнської війни та їхнього подолання, природи як головного ресурсу для різних видів туризму та основної принади для рекреації і відпочинку, туристсько-рекреаційного потенціалу як засобу досягнення цілей сталого розвитку та складника конкурентоспроможності територій, штучного інтелекту, віртуальної реальності, цифрових платформ у покращенні туристського досвіду та операційних процесів

© Винниченко І., упорядкування, 2025

© ТОВ «Геопринт», 2025

Оболенцева Л. ТУРИЗМ У СИСТЕМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ПЕРЕДУМОВИ, ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ.....	259
Папп В., Бошота Н., Огразанський В. РОЛЬ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ.....	262
Кравчук В., Колотуха О. ГЕОГРАФІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТУРИСТСЬКИХ САМОПУТІВНИХ ШЛЯХІВ УКРАЇНИ.....	265
Люта Д. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ ТА ПІЗНАВАЛЬНО-ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ.....	268
Головчук Ю. РОЛЬ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ У РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ У СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	271
Смоляк Ю. СКАЛАТСЬКИЙ ЗАМОК ЯК ОСЕРЕДОК ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ТА ТУРИЗМУ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	274
Машіка Г. ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕРИТОРІЙ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ..	276
Борозенко А. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ПІВДЕННО- СХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	278

Туризм та цілісність екосистем: від наукових засад до практик

Безносюк О. КОРЕКТНІСТЬ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ПРОСТОРОВИХ ПІДХОДІВ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ.....	281
Dziubińska A., Komańda M. CZY ORGANIZACJE MOGĄ UCZYĆ SIĘ OD ORGANIZMÓW ŻYJĄCYCH W EKOTONACH?.....	283

Сучасний стан культурного туризму на Запоріжжі потребує активізації туризму та вирішенню проблем на різних рівнях українського суспільства.

1. Богатирьова Г.А., Ніколайчук О.А., Романуха О.М., Снігур К.В. Організація туристичної діяльності: методика та практика : навчальний посібник. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 159 с.
2. Особливості сучасного управління персоналом. URL: <http://surl.li/suvcr>
3. Кравців В.С. Методика оцінки історико-культурних туристичних ресурсів. Львів: НАН України, 1999. 78 с.
4. Запорізька обласна державна адміністрація. URL: www.zoda.gov.ua

Головчук Юлія

РОЛЬ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ У РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ У СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

У сучасних умовах глобалізації ринку медичних послуг медичний туризм постає як багатовимірний феномен, що поєднує у собі економічні, соціальні та гуманітарні чинники розвитку суспільства. Його ефективність та конкурентоспроможність безпосередньо залежать від рівня розвитку кадрового потенціалу, який виступає системоутворювальним чинником менеджменту соціальної сфери. Саме людський ресурс – носій знань, професійних компетенцій, етичних орієнтацій та соціальної відповідальності – формує основу сталого функціонування національної економіки та соціальної інфраструктури.

Менеджмент соціальної сфери, будучи інтеграційною платформою для узгодження соціально орієнтованих і економічно ефективних цілей, розглядає кадровий потенціал не лише як сукупність кваліфікованих працівників, а як стратегічний ресурс розвитку територіальних громад і регіональних систем охорони здоров'я. У цьому розумінні кадри для медичного туризму мають виконувати подвійне завдання: з одного боку – забезпечувати високі стандарти медичної допомоги, а з іншого – втілювати принципи соціальної орієнтації бізнесу, формуючи позитивний імідж держави як надійного партнера у сфері глобального медичного обміну. Формування й використання кадрового потенціалу у медичному туризмі вимагає нової парадигми управління – від адміністративно-бюрократичної до соціально-компетентнісної моделі. Така модель передбачає розвиток людського капіталу через системну освіту, професійну мобільність, міжкультурну комунікацію та етичне лідерство. Успішний медичний туристичний кластер неможливий без персоналу, який володіє не лише медичною кваліфікацією, а й компетенціями у сфері сервісу, маркетингу, психології, комунікацій і кризового менеджменту [1, с. 321-340].

Кадровий потенціал виступає ключовим індикатором соціальної зрілості системи менеджменту, оскільки саме через людський вимір реалізуються фундаментальні цінності, що визначають ефективність соціально орієнтованого управління. Ці цінності включають соціальну відповідальність, довіру, орієнтацію на пацієнта та культурну чутливість, які формують основу стабільного та стійкого розвитку закладів охорони здоров'я. У сфері медичного туризму збалансована кадрова політика стає стратегічним інструментом не лише для оптимізації внутрішніх процесів, але й для забезпечення соціального ефекту на рівні регіону. Вона стимулює створення нових форм зайнятості, що відповідають потребам сучасного ринку праці, сприяє зниженню соціальної нерівності, підвищує професійний престиж медичних працівників та формує позитивний імідж професії. Крім того, системне управління кадровим потенціалом забезпечує накопичення та ефективне використання соціального капіталу регіону, укріплює соціальні зв'язки, зміцнює партнерські відносини між закладами охорони здоров'я, пацієнтами та громадою, а також створює передумови для інтеграції інноваційних технологій та сучасних практик у сфері медичного туризму. Такий підхід дозволяє не лише підвищити конкурентоспроможність регіону на міжнародному рівні, але й формує соціально відповідальну та етичну модель розвитку медичного туризму, де людський фактор стає елементом управлінської та соціальної стратегії. (рис.1)

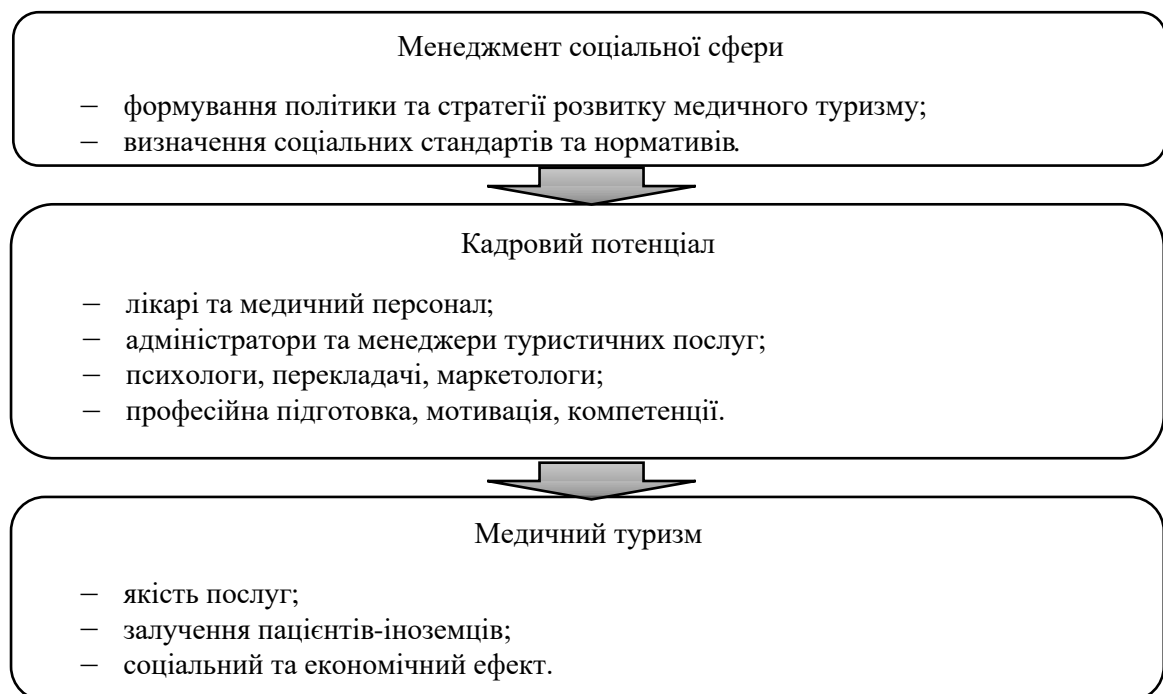


Рисунок 1. Модель впливу кадрового потенціалу на розвиток медичного туризму в системі менеджменту соціальної сфери

Джерело: сформовано автором на основі [2, с. 231-238; 3, с. 355-382]

На представленій концептуальній моделі (рис.1) кадровий потенціал виступає ядром взаємодії між стратегічними рішеннями менеджменту соціальної сфери та розвитком медичного туризму, де верхній рівень формує політику, стандарти та стратегії, середній рівень охоплює лікарів, медичний персонал, адміністраторів та спеціалістів супутніх сфер із їхньою професійною підготовкою, компетенціями та мотивацією, а нижній рівень відображає результати діяльності у вигляді якості послуг, залучення пацієнтів-іноземців та соціально-економічного ефекту, причому взаємозв'язки між рівнями мають циклічний характер, що забезпечує зворотний вплив результатів медичного туризму на політику та управління соціальною сферою [4, с. 266-277; 5, с. 79-86].

В умовах інтеграції медичного туризму в систему менеджменту соціальної сфери кадровий потенціал забезпечує реалізацію стратегічних рішень, формування інноваційних підходів до організації обслуговування та створення конкурентних переваг регіону. Крім того, високий рівень підготовки персоналу сприяє розвитку персонального бренду лікарів, підвищенню довіри пацієнтів і формуванню позитивного іміджу закладу охорони здоров'я на міжнародному ринку. Водночас розвиток кадрового потенціалу у сфері медичного туризму стикається з низкою проблем та викликів. Серед них – нестача кваліфікованих фахівців, обмежені можливості для професійного навчання та підвищення кваліфікації, недостатня мотивація персоналу через низьку оплату праці або обмежені кар'єрні перспективи, а також мовні бар'єри у взаємодії з іноземними пацієнтами. Додатково існує виклик інтеграції медичних та туристичних компетенцій у рамках міждисциплінарної командної роботи, що потребує комплексного підходу до підготовки та розвитку кадрового потенціалу, здатного забезпечити якісне та ефективне надання послуг у сфері медичного туризму.

Отже, кадровий потенціал у системі менеджменту соціальної сфери виступає не лише інструментом забезпечення ефективного функціонування медичного туризму, а й фундаментом його гуманістичної спрямованості. Людський фактор у цьому розумінні має розглядатися як ключовий детермінант конкурентоспроможності, соціальної стабільності та інноваційної динаміки галузі. Відтак, інвестування у розвиток кадрового потенціалу є стратегічним пріоритетом державної політики, спрямованої на інтеграцію України у глобальний простір медичного туризму на засадах соціальної справедливості, етичної відповідальності та сталого розвитку.

1. Karadayi-Usta S. Sustainable medical tourism service network with a stakeholder perspective. *Current Issues in Tourism*. 2025. Т. 28. № 2. pp. 321-340. DOI: <https://doi.org/10.1080/13683500.2024.2309148>

2. Holovchuk Y., Dybchuk L., Tsilnyk O. The Concept of Regional Tourism Systems in the Context of Sustainable Development. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2025. Vol. 11. № 1, p. 231-238. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2025-11-1-231-238>
3. Khizzou N. B. et al. The Digital Transformation of Medical Tourism: A Systematic and Bibliometric Review of the Literature. *Revolutionizing Healthcare Experience With Digital Medical Tourism*. 2025. pp. 355-382. DOI: 10.4018/979-8-3693-7888-5.ch015
4. Головчук Ю.О., Паламаренко Я.В., Рисинець Т.П. Кадровий потенціал і психологічна ефективність у системі проєктного управління. *Бізнес Інформ*. 2025. № 7. С. 266-277. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-7-266-277>
5. Головчук Ю.О., Паламаренко Я.В., Рисинець Т.П., Мазур Г.М. Соціальний менеджмент як інструмент запобігання міжвіковим конфліктам у проєктному середовищі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 16. С. 79-86. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814>

Смоляк Юлія

СКАЛАТСЬКИЙ ЗАМОК ЯК ОСЕРЕДОК ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ТА ТУРИЗМУ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Скалатський замок, розташований на Тернопільщині, є пам'яткою архітектури національного значення, яка зберегла свою автентичність і водночас набула нових функцій у контексті культурно -туристичного розвитку території [8]. У межах сучасної культурної політики він розглядається як платформа для реалізації інноваційних моделей залучення громади до процесів збереження спадщини, розвитку туризму та формування локальної ідентичності [4; 5]. Відновлення замку супроводжується формуванням нового підходу до його функціонування: від статичного музейного простору – до динамічного центру креативної активності [7]. Важливим аспектом діяльності є поєднання наукової, освітньої та просвітницької складових. На базі замку організовуються тематичні майстер -класи, історико-культурні лекції, інтерактивні екскурсії, що сприяють формуванню пізнавального інтересу у дітей і молоді. Значна увага приділяється співпраці зі школами, закладами вищої освіти та культурними установами з метою залучення студентів -істориків, музейників і туризмознавців до практичної діяльності [11]. Таким чином формується освітньо-культурний простір, у якому спадщина виступає інструментом навчання, виховання та соціальної інтеграції. Окрему увагу слід звернути на соціальний вимір діяльності Скалатського замку. В умовах воєнного стану тут реалізуються програми психологічної та культурної реабілітації військовослужбовців і ветеранів через участь у майстер -класах, екскурсіях і творчих заходах [8]. Такі ініціативи сприяють не лише емоційному відновленню, а й створенню умов для соціальної адаптації та взаємопідтримки.

Культурна спадщина та природно-ресурсний потенціал у розвитку туризму та громад: наукові засади, практики, колаборація: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 21 листопада 2025 р.) – К., ТОВ «Геопринт», 2025. – 336 с.

Упорядник І.Винниченко

За зміст, орфографію та стилістику тексту, а також за порушення авторських прав відповідальними є автори публікацій

Збірка матеріалів міжнародної науково-практичної конференції містить його програму та результати студіювань науковців, педагогів і аспірантів різних регіональних центрів, а також практиків. У публікаціях висвітлюються та аналізуються питання сучасних концептів використання спадщини (від protect до use and develop), теорії музеології та пам'яткознавства в успішному розвитку громад і туризму, моделей, технологій та інструментів використання спадщини задля розвитку територій, логістичних аспектів сталого туризму для громад, кроссекторальних колаборацій в розвитку територій, успішних практик застосування наукового знання для розвитку туризму та громад, проблембереження і охорони культурної спадщини в освітньому процесі і науковому дискурсі, матеріальних і духовних втрат населення Українського Полісся внаслідок російсько-української війни та їхнього подолання, природи як головного ресурсу для різних видів туризму та основної принади для рекреації і відпочинку, туристсько-рекреаційного потенціалу як засобу досягнення цілей сталого розвитку та складника конкурентоспроможності територій, штучного інтелекту, віртуальної реальності, цифрових платформ у покращенні туристського досвіду та операційних процесів